

**Wyrok z dnia 28 stycznia 2004 r.**

**II UK 222/03**

**Przy ocenie niezdolności do pracy warunkującej prawo do renty nie może być pomijane orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.**

Przewodniczący SSN Krystyna Bednarczyk, Sędziowie SN: Beata Gudowska (sprawozdawca), Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 stycznia 2004 r. sprawy z wniosku Danuty S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w C. o prawo do renty, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 października 2002 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

### **U z a s a d n i e**

Wyrokiem z dnia 30 sierpnia 2001 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił odwołanie Danuty S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w C. z dnia 4 sierpnia 1999 r., odmawiającej przyznania jej praw do renty z tytułu niezdolności do pracy. Sąd ustalił brak spełnienia przesłanki niezdolności do pracy, opierając się na jednobrzmiących, zgodnych z oceną lekarza orzecznika, wnioskach opinii biegłych sądowych z zakresu gastrologii, kardiologii i psychiatrii.

Apelację ubezpieczonej oddalił Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 15 października 2002 r., ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji uznał bowiem za prawidłowe. Odnosząc się do akcentowanego przez skarżącą faktu stwierdzenia u niej w dniu 19 stycznia 2001 r. umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, stwierdził, że jest to fakt obojętny dla oceny niezdolności do pracy.

Kasacja ubezpieczonej oparta została na podstawie naruszenia prawa materialnego - przepisów art. 57 pkt 1 w związku z art. 12 ust. 1 i 2 oraz art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.), przez błędną ich wykładnię prowadzącą do przyjęcia, że jest zdolna do pracy zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami, oraz naruszeniu przepisów postępowania - art. 233 § 1 w związku z art. 382 k.p.c., przez dokonanie oceny zebranego materiału dowodowego z przekroczeniem granic swobodnej ceny, bez dokładnego rozważenia treści opinii biegłych i złożonych do nich zastrzeżeń oraz bez uwzględnienia stanowiska lekarza leczącego. W kasacji podniesiono także zarzut naruszenia art. 286 k.p.c. przez nieprzesłuchanie biegłych, mimo rozbieżności ich opinii z oceną stanu zdrowia wynikającą z zaświadczeń lekarskich, jak też art. 227 k.p.c., przez niewyjaśnienie istotnej w sprawie oceny aktualnego stanu zdrowia i związanej z tym utraty zdolności ubezpieczonej do pracy.

Rozpoznanie kasacji uzasadniono potrzebą wykładni pojęcia niezdolności do pracy w związku z orzeczeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 57 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który - poza wymaganym stażem ubezpieczeniowym - wykaze, że w okresach wskazanych w pkt 3 tego przepisu stał się niezdolny do pracy. Niezdolność do pracy jest kategorią ubezpieczenia społecznego łączącą się z całkowitą lub częściową utratą zdolności do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu bez rokowania jej odzyskania po przekwalifikowaniu (art. 12 ustawy). Przy ocenie stopnia i trwałości tej niezdolności oraz rokowania co do jej odzyskania uwzględnia się zarówno stopień naruszenia sprawności organizmu, możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, jak i możliwość wykonywania pracy dotychczasowej lub podjęcia innej oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne ubezpieczonego (art. 13 ust. 1 ustawy).

Z tą definicją ściśle koresponduje pojęcie niepełnosprawności ujęte w art. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrud-

nianiu osób niepełnosprawnych (w brzmieniu Dz.U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 ze zm., obowiązującym w dniu orzekania przez Sąd drugiej instancji). Niepełnosprawnością jest - zgodnie z tym przepisem - stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudniający lub uniemożliwiający wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolność do wykonywania pracy zawodowej. Pojęcie to, szersze od niezdolności do pracy w rozumieniu ustawy emerytalnej, obejmuje swym zakresem niezdolność do wykonywania zatrudnienia, co znajduje wyraz w określeniu osoby niepełnosprawnej jako tej, która uzyskała orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, na podstawie odrębnych przepisów (art. 1 pkt 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej). W konsekwencji więc, każda osoba niezdolna do pracy jest osobą niepełnosprawną, choć nie każda osoba niepełnosprawna jest inwalidą.

Na gruncie obowiązującego prawa nie ma podstaw do utożsamiania wymienionych pojęć i negowania istniejących między nimi różnic. Różnice występują zarówno w płaszczyźnie definicyjnej, jak i w zakresie orzekania o niepełnosprawności i niezdolności do pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 386/02, niepublikowany), jednak ocena znacznego stopnia niepełnosprawności - stosownie do art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej - jest równoznaczna z niezdolnością do podjęcia zatrudnienia lub zdolnością do wykonywania zatrudnienia w zakładzie pracy chronionej albo w zakładzie aktywizacji zawodowej. Przy umiarkowanym stopniu niepełnosprawności uwzględnia się naruszenie sprawności organizmu ze zdolnością do wykonywania zatrudnienia na stanowisku przystosowanym odpowiednio do potrzeb i możliwości wynikających z niepełnosprawności.

W tym stanie rzeczy, przy ocenie zdolności do pracy nie można pomijać orzeczenia stwierdzającego umiarkowany stopień niepełnosprawności, gdy zarówno niepełnosprawność, jak niezdolność do pracy stwierdzone są przy zachowaniu zdolności do zatrudnienia w warunkach specjalnie stworzonych na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2000 r., II UKN 134/00, OSNAPiUS 2002 nr 15, poz. 369). Co więcej, według art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zachowanie zdolności do pracy w warunkach określonych w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie stanowi przeszkody do orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy.

Choć więc, mimo podobieństwa definicji, stwierdzenie umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie jest tożsame ze stwierdzeniem niezdolności do pracy, a tylko niezdolność do pracy jest równoznaczna niepełnosprawnością, to przy ocenie zdolności do pracy nie można pomijać orzeczenia stwierdzającego umiarkowany stopień niepełnosprawności. Oczywiście możliwe jest niestwierdzenie niezdolności do pracy przy stwierdzeniu umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, jednak taki wniosek wymaga wnikliwej oceny biegłych lekarzy.

W dotyczącym skarżącej orzeczeniu o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, istniejącym od 1989 r. do 30 kwietnia 2003 r., stwierdzono jej zdolność do pracy na stanowisku przystosowanym do niepełnosprawności, tymczasem treść tego orzeczenia została pominięta zarówno przez biegłych sądowych oceniających niezdolność do pracy, jak i przez Sąd drugiej instancji, który błędnie uznał dowód z orzeczenia Miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w K. z dnia 19 stycznia 2001 r. za niemający wpływu na wynik sprawy. Jego ocena, dokonana z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c., uzasadnia uchylenie zaskarżonego wyroku tego Sądu i przekazanie mu sprawy do ponownego rozpoznania w zakresie dotyczącym spełnienia przez skarżącą przesłanki niezdolności do pracy warunkującej prawo do renty na podstawie art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (art. 393<sup>13</sup> k.p.c.).

=====